

Openbaar rapport

rapportnummer: 2009/235

datum: 2 november 2009

Verzoekschrift van

de heer drs. Egbert Rost van Tonningen

met een klacht over een gedraging van

het Ministerie van Justitie

Bestuursorgaan:

de minister van Justitie

KLACHT

Verzoeker klaagt er over dat het Ministerie van Justitie weigert te erkennen dat de Nederlandse overheid in het algemeen en het Ministerie van Justitie in het bijzonder onvoldoende aandacht heeft besteed aan het gerechtvaardigd belang van de nabestaanden om correct te worden geïnformeerd over de toedracht van het overlijden van zijn vader in de gevangenis van Scheveningen in juni 1945.

BEVINDINGEN EN BEOORDELING

Algemeen

1. Begin mei 1945 is verzoekers vader, die voorafgaand aan en tijdens de bezetting van Nederland in de periode 1940-1945 vooraanstaand lid was van de Nationaal Socialistische Beweging (NSB), gevangengenomen door Canadese militairen.

Op 4 juni 1945 hebben de Canadese autoriteiten verzoekers vader overgedragen aan de Nederlandse autoriteiten en overgebracht naar de Strafgevangenis Scheveningen. Twee dagen later, op 6 juni 1945, is verzoekers vader daar overleden. De officiële lezing van dit overlijden was dat verzoekers vader eigenhandig en bewust een einde aan zijn leven had gemaakt door vanaf een hoge ring in de gevangenis naar beneden te springen. Op de op 6 juni 1945 opgemaakte overlijdensakte staat als vermoedelijke doodsoorzaak vermeld "suicidum schedelfractuur". Vrijwel direct ontstonden er geruchten dat verzoekers vader gedurende zijn korte verblijf in de Strafgevangenis Scheveningen stelselmatig zou zijn mishandeld en uiteindelijk door toedoen van derden om het leven zou zijn gekomen.

Op het moment dat zijn vader overleed, was verzoeker twee jaar oud. Verzoeker is de middelste van drie zonen.

2. Tot aan haar overlijden, ruim 60 jaar na het overlijden van haar echtgenoot, heeft verzoekers moeder getracht duidelijkheid te verkrijgen over de toedracht van het overlijden van haar echtgenoot en over de locatie van diens graf. In dit verband heeft zij in die ruim zestig tussenliggende jaren meermaals gecorrespondeerd met onder meer het Ministerie van Justitie. Volgens verzoeker was deze zoektocht de rode draad in het verdere leven van zijn moeder.

Zo verzocht zij in een brief van 30 november 1950 aan Koningin Juliana om opheldering over de plaats waar haar echtgenoot was begraven. In vervolg daarop schreef zij op 5 juli 1951 aan Koningin Juliana dat zij op de hoogte was van het feit dat haar eerdere brieven ter afhandeling waren overgedragen aan het Ministerie van Justitie, maar dat het ministerie hierop nimmer had gereageerd.

Medio november 1951 is verzoekers moeder geïnformeerd over de plaats waar haar man was begraven.

Bij brief van 6 juli 1970 legde verzoekers moeder het Ministerie van Justitie - onder andere - de vraag voor onder welke omstandigheden en op welke manier haar echtgenoot was overleden.

In reactie hierop liet de toenmalige staatssecretaris van Justitie haar bij brief van 29 juli 1970 onder meer weten dat het departement niet beschikte over gegevens die betrekking hadden op het overlijden van haar echtgenoot, anders dan die vermeld in het maandblad "Nederland in Oorlogstijd" van september 1947, uitgegeven door het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie (RIOD).

3. Naast de zoektocht van zijn moeder naar de toedracht van het overlijden van haar echtgenoot heeft verzoeker - die uitdrukkelijk en onomwonden afstand heeft genomen van het Nationaalsocialistische gedachtegoed van zijn ouders - vanaf 1967 zelf een eigen onderzoek gestart naar de doodsoorzaak van zijn vader. Hij heeft daarover in een periode van ruim veertig jaar allerlei informatie verzameld. Verzoeker heeft in dit verband aangegeven dat het Nationaalsocialistische gedachtegoed van zijn ouders er niet aan afdoet dat - ook - hij als verwante van zijn vader recht heeft op duidelijkheid omtrent de omstandigheden waaronder zijn vader destijds was komen te overlijden en dat het verleden van zijn vader en de reputatie van zijn ouders daarbij geen belemmering mag vormen.

4. Vanaf februari 2004 hebben verzoeker en (medewerkers van) de minister van Justitie veelvuldig gecorrespondeerd.

4.1 Beginpunt van deze correspondentie vormde verzoekers brief van 10 februari 2004 aan de minister van Justitie. Hierin vroeg verzoeker om inzage in alle documentatie over de dood van zijn vader op 6 juni 1945, en diens gevangenschap in de maand daaraan voorafgaand. Verzoeker beriep zich hierbij op de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Ook stelde verzoeker in deze brief de minister van Justitie twintig concrete vragen over de gebeurtenissen rond zijn vader in juni 1945, de reactie van de autoriteiten op het voorval en de wijze waarop in de eerste jaren na 1945 door diverse instanties onderzoek zou zijn gedaan naar de situatie in de Scheveningse Strafgevangenis in de periode mei en juni 1945 en de omstandigheden waaronder zijn vader destijds was komen te overlijden.

4.2 Bij brief van 15 april 2004 liet de minister van Justitie verzoeker onder meer weten onder voorwaarden geen bezwaar te hebben tegen inzage in de op het ministerie aanwezige informatie als door verzoeker gevraagd. De minister wees er ook op dat het ministerie slechts over spaarzame informatie beschikte.

4.3 In vervolg op een - niet overgelegde - vervolgbrief van 21 april 2004 en een bespreking met verzoeker op het Ministerie van Justitie op 28 mei 2004 verstrekke de minister van Justitie verzoeker bij brief van 13 augustus 2004 de navolgende documenten;

- a. de rapportage van 17 oktober 1950 van de Procureur-Fiscaal bij de Bijzondere Raad van Cassatie mr. A.M. Baron Van Tuyl van Serooskerken, inclusief de getuigenverklaringen (hierna te noemen: rapport Van Tuyl van Serooskerken);
- b. een rapportage van 15 juli 1945 'betreffende bewaking en verzorging der arrestanten in de Strafgevangenis te Scheveningen', opgemaakt door een van de toenmalige bewakers;
- c. een rapport van 16 augustus 1951 naar aanleiding van een onderzoek van de Rijksrecherche naar incidenten in de Strafgevangenis Scheveningen, vermoedelijk in juli 1945;
- d. documenten met betrekking tot de aankomst van verzoekers vader op 4 juni 1945 in de Strafgevangenis Scheveningen;
- e. documenten met betrekking tot de begraafplaats van verzoekers vader.

Ten aanzien van twee andere rapportages liet de minister verzoeker weten dat op dat moment werd onderzocht of het Ministerie van Justitie daarover beschikte.

Ten aanzien van een aantal documenten liet de minister hem weten dat afgifte hiervan niet kon worden toegestaan op grond van artikel 11 van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) omdat het hier interne memo's, nota's, minuten en concepten betrof. (Zie Achtergrond, onder 1.).

De wel verstrekte documenten waren op meerdere plaatsen geanonimiseerd.

4.4 Bij - niet overgelegde - brief van 1 september 2004 liet de minister van Justitie verzoeker weten dat de twee eerder genoemde rapportages niet konden worden verstrekt omdat deze, ondanks een grondige zoekactie, niet boven water waren gekomen,

4.5 Bij brief van 15 september 2004 diende verzoeker bezwaar in tegen de brieven van 13 augustus en 1 september 2004 van de minister van Justitie.

4.6 Op 14 oktober 2004 vond naar aanleiding van verzoekers bezwaarschrift een hoorzitting plaats op het Ministerie van Justitie. Hiervan is een verslag opgemaakt.

4.7 Bij brief van 2 december 2004 liet de minister van Justitie verzoeker weten dat uit enkele andere bij het ministerie in behandeling zijnde dossiers, over de pensioenaanspraak van verzoekers moeder en over de eigendomsrechten van enkele goederen van zijn vader, nog nota's, minuten en memo's tevoorschijn waren gekomen die betrekking bleken te hebben op (het overlijden van) zijn vader. Ook liet de minister weten dat op grond van artikel 11 Wob geen kopie van deze documenten zou worden verstrekt. Wel zou verzoeker gelegenheid gegeven worden om deze documenten in te zien. Verzoeker werd in verband hiermee gevraagd contact op te nemen voor het maken van een bezoekafspraak.

4.8 Bij brief van 14 januari 2005 drong verzoeker er bij de minister van Justitie op aan om afgifte van alle fotokopieën die hij al eerder had opgevraagd. Ook vroeg hij de minister om aan te geven om welke reden(en) enkele ambtsvoorgangers informatie over de kwestie hadden achtergehouden. In dat verband drong verzoeker erop aan om inzage te verkrijgen in een aantal geheime dossiers.

4.9 Bij brief van 18 januari 2005 gaf de minister van Justitie zijn beslissing op de bezwaarschriften van 13 augustus en 1 september 2004. Hierin ging de minister uitgebreid in op verzoekers stelling dat verstrekking van tal van documenten op verkeerde gronden dan wel onvoldoende gemotiveerd was geweigerd. Onder verwijzing naar de Wet openbaarheid van bestuur (Wob), de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) en de Archiefwet 1995 wees de minister de argumenten van verzoeker af en handhaafde hij zijn eerdere weigeringsbeslissingen. In deze brief besprak de minister verder enkele onderzoeken en Kamervragen die in de eerste jaren na 1945 waren verricht naar respectievelijk waren gesteld over de behandeling van politieke delinquenten in Nederlandse gevangenissen en kampen.

4.10 Op 28 februari 2005 diende verzoeker een beroepschrift in tegen de beslissing van 18 januari 2005 bij de sector bestuursrecht van de rechtbank te Utrecht.

4.11 In vervolg op zijn brief van 2 december 2004 zond de minister van Justitie bij brief van 5 april 2005 verzoeker nog zeven niet eerder verstreekte documenten, te weten;

- a. een brief van 6 juli 1970 van verzoekers moeder;
- b. de schriftelijke reactie daarop van 29 juli 1970 van de staatssecretaris van Justitie;
- c. een brief van 29 juli 1970 van de staatssecretaris van Justitie aan het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie (RIOD);
- d. de schriftelijke reactie daarop van 6 augustus 1970 van de directeur van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie (RIOD) aan de staatssecretaris van Justitie;
- e. een brief van 10 november 1970 van verzoekers moeder;
- f. de schriftelijke reactie daarop van 22 maart 1971 van de staatssecretaris van Justitie;
- g. een brief van 22 maart 1971 van de staatssecretaris van Justitie aan de directeur van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie (RIOD).

In zijn brief van 5 april 2005 deelde de minister verzoeker verder onder meer mee uit proceseconomische overwegingen bereid te zijn een eventueel voor het Ministerie negatieve beslissing van de bestuursrechter met betrekking tot het niet openbaar maken van interne nota's ook van toepassing te laten zijn op een aantal interne documenten uit een dossier waarop de procedure geen betrekking had. Verder liet de minister weten geen antwoord te kunnen geven op verzoekers vraag waarom de toenmalige staatssecretaris van Justitie niet al in 1970 het rapport van de Rijksrecherche van 9 november 1950, het rapport Van Tuyl van Serooskerken van 17 oktober 1950 en een brief van 19 juni 1945 van de directeur van de Strafgevangenis Scheveningen aan zijn moeder had verstrekt.

Verder gaf de minister van Justitie verzoeker te kennen hem inzage te willen geven in twee specifieke geheime dossiers. Ten slotte deelde de minister verzoeker mee dat een strafrechtelijk onderzoek naar het overlijden van verzoekers vader geen zin meer heeft, terwijl een historisch onderzoek niet binnen het beleidsterrein en het taakgebied van het ministerie van Justitie valt. De minister achtte het dan ook niet opportuun om verdere stappen te zetten ten behoeve van het door verzoeker voorgesteld onderzoek.

4.12 Op 9 februari 2006 verklaarde de rechtbank te Utrecht, sector bestuursrecht, het beroep van verzoeker tegen de beslissingen van de minister van Justitie van 13 augustus en 1 september 2004 gegrond en bepaalde dat de minister van Justitie binnen zes weken een nieuw besluit diende te nemen met inachtneming van hetgeen in de uitspraak was overwogen.

4.13 Bij brief van 30 mei 2006 vroeg verzoeker de minister van Justitie te erkennen dat het ministerie van Justitie zijn familie in 1970 onjuist had geïnformeerd.

4.14 In vervolg op de uitspraak van de rechtbank Utrecht van 9 februari 2006 nam de minister van Justitie bij brief van 23 juni 2006 een nader besluit met inachtneming van de inhoud van die uitspraak. In de bijlage bij de brief gaf de minister ten aanzien van zevenentwintig verschillende documenten gemotiveerd aan om welke reden het desbetreffende document wel of (nog) niet aan verzoeker was vrijgegeven. Niet vrijgegeven werden: een nota van 22 juli 1970 (2), een minuut van gelijke datum met twee conceptbrieven (3), een nota van 14 augustus 1970 (8), een conceptbrief aan de directeur van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie (10), een vervallen minuut van december 1970 met twee conceptbrieven (13), een interne memo van 20 november 1970 (14), een nota van 16 maart 1971 (22), een handgeschreven nota (23) en een minuut van 22 maart 1971 met twee conceptbrieven (25). Over één document trad de minister van Justitie in overleg met zijn ambtsgenoot van Buitenlandse Zaken (17). De overige 16 documenten werden verstrekt of waren reeds eerder verstrekt.

4.15 In reactie op verzoekers brief van 30 mei 2006 liet de minister van Justitie bij brief van 18 juli 2006 verzoeker onder meer weten dat een reconstructie van de precieze gang van zaken die had geleid tot de brief van 29 juli 1970 door het tijdsverloop niet meer mogelijk was. Niet meer was te achterhalen welke informatie destijds feitelijk ter beschikking had gestaan bij de beantwoording van de brief van 6 juli 1970 van verzoekers moeder. Tegen die achtergrond liet de minister weten zich niet geroepen te voelen een oordeel te vellen over de handelwijze van de staatssecretaris van Justitie respectievelijk het hem destijds ten dienste staande ambtelijk apparaat. De minister voegde hieraan toe dat het ministerie op grond van de op dat moment beschikbare informatie nu, in juli 2006, waarschijnlijk tot een ander antwoord zou zijn gekomen.

4.16 In reactie hierop deelde verzoeker de minister van Justitie bij brief van 2 oktober 2006 onder meer mee er recht op te hebben te weten hoe dat andere antwoord dan zou hebben geluid.

4.17 De minister van Justitie liet in reactie hierop bij brief van 8 januari 2007 onder meer weten dat het zesendertig jaar na verzending van de brief van 29 juli 1970 aan verzoekers moeder niet meer viel na te gaan over welke stukken en informatie de opstellers en ondertekenaar van die brief destijds hadden beschikt. De minister kon verzoeker dan ook niet volgen in zijn standpunt dat die brief onjuiste informatie bevatte. Verder merkte de minister op dat verzoeker vroeg om erkenning van het feit dat het Ministerie van Justitie in hoge mate in gebreke was gebleven in het vermelden van de omstandigheden waaronder zijn vader was gestorven; van het feit dat zijn vader was mishandeld in de Strafgedevangenis Scheveningen en van het feit dat gedetineerden aldaar blootgesteld waren geweest aan uitermate ernstige mishandelingen door bewakers. De minister merkte hierover op dat verzoeker een geschiedkundig oordeel vroeg maar dat hij uit hoofde van zijn functie terughoudend diende te zijn omdat het Ministerie van Justitie niet geëquipeerd is om zulke oordelen te geven. De minister gaf in dat kader aan niet verder te kunnen gaan dan werd gedaan in de brief van 18 juli 2006 maar dat hij wel begrip had voor de vragen die bij verzoeker leefden.

4.18 In zijn reactie van 14 februari 2007 stelde verzoeker onder meer dat hij al jaren probeert in het reine te komen met de zogenaamde 'zelfmoord' van zijn vader. Omdat naar de ware toedracht nooit een behoorlijk onderzoek was ingesteld, ligt er volgens verzoeker nog steeds een waas van geheimzinnigheid rond de laatste levensdagen van zijn vader, de toedracht van zijn dood en de locatie van zijn graf.

Verzoeker stelde verder dat hij reeds drie jaar contact heeft met het Ministerie van Justitie om deze kwestie uit de doofpot te halen en dat hij als gevolg van een door hem tegen het Ministerie van Justitie aangespannen procedure ingevolge de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) inmiddels inzage had gekregen in een gedeelte van het geheim dossier over zijn vader. Verzoeker merkte verder op dat hij als nabestaande van zijn vader recht heeft op alle beschikbare informatie, omdat in een rechtsstaat de nabestaanden een inhoudelijk - juridisch - oordeel over het gebeurde van de justitiële autoriteiten mogen verlangen.

Verder liet verzoeker weten dat het Ministerie van Justitie al vanaf 1950 beschikt over het rapport Van Tuyll van Serooskerken over de wantoestanden in - onder meer - de Strafgedevangenis Scheveningen in de eerste maanden na het einde van de bezetting. Verzoeker meent dat de informatie in dat nooit openbaar gemaakte rapport in 1970 niet geweigerd had mogen worden aan zijn moeder.

Verder merkte verzoeker op onthutst te zijn over het standpunt van de minister van Justitie dat niet meer is na te gaan over welke informatie de ambtsvoorganger in 1970 beschikte toen hij voor verzoekers moeder informatie achterhield over de dood van haar man. Die ambtsvoorganger moet immers volgens verzoeker hebben beschikt over de rapportage Van Tuyll van Serooskerken. Verzoeker liet weten in dit verband ervan overtuigd te zijn dat de toenmalige minister van Justitie bewust had geweigerd openheid van zaken te geven omdat de kwestie van verzoekers vader in 1970 een open wond was voor de rechtsstaat en dat geen behoefte bestond aan hernieuwde aandacht voor die kwestie. Toen verzoeker het rapport Van Tuyll van Serooskerken in 2004 onder ogen kreeg bleek dat al die jaren bij het Ministerie aanwezig te zijn geweest

Ook liet verzoeker weten teleurgesteld te zijn over het standpunt van de minister dat geen oordeel zou kunnen worden gegeven over hetgeen in juni 1945 in de Strafgevangenis van Scheveningen zou zijn voorgevallen. Volgens verzoeker gaat de minister van Justitie, hiermee de verantwoordelijkheid uit de weg voor het feit dat al de ambtsvoorgangers sinds 1945 de zaak in de doofpot hebben gelaten.

Verzoeker tekende hierbij aan dat hij kon accepteren dat na zoveel jaar het strafrecht geen soelaas meer biedt, terwijl hij ook aangaf niet uit te zijn op een schadeclaim. Verzoeker vroeg slechts om erkenning dat de Nederlandse overheid, meer speciaal het Ministerie van Justitie, het in de zaak van de dood van zijn vader heeft laten afweten. Verzoeker merkte hierbij op niet te kunnen berusten in het feit dat men zich in een rechtsstaat als Nederland bij deze feiten neerlegt zonder dat het Ministerie van Justitie, ook al was het maar achteraf en jaren later, enige moeite doet in deze zaak tot een passend oordeel te komen.

Ten slotte stelde verzoeker dat de achtereenvolgende ministers van Justitie het doen voorkomen dat zoveel mogelijk openheid in deze zaak is betracht. Deze uitspraak is echter in strijd met de feiten. Verzoeker onderstreepte dat alle touwtrekkerij, het lang moeten wachten en het stukje bij beetje steeds weer enige informatie ontvangen, hem sterkt in zijn twijfel of hij inmiddels wel alle stukken gekregen heeft.

4.19 In reactie op de brief van 14 februari 2007 van verzoeker liet de minister van Justitie hem op 13 april 2007 weten dat hij als belanghebbende alle op het ministerie aanwezige documenten over zijn vader heeft kunnen inzien. Ook verwees de minister naar de navolgende passage uit de uitspraak in de Wob-procedure van de rechtbank te Den Haag van 10 februari 2006:

"Overigens heeft de rechtbank in het dossier geen concrete aanknopingspunten aangetroffen dat - zoals eiser heeft aangevoerd - bepaalde dossiers achtergehouden zouden zijn. Dat op een later moment in de procedure alsnog een dossier is opgedoken leidt niet tot een andere conclusie. Anders dan eiser is de rechtbank van oordeel dat dit juist gezien kan worden als een extra zorgvuldig handelen van verweerder".

5. Begin 2008 wendde verzoeker zich tot de Nationale ombudsman.

I. Bevindingen

1. Verzoeker klaagt er over dat het Ministerie van Justitie weigert te erkennen dat de Nederlandse overheid in het algemeen en het Ministerie van Justitie in het bijzonder onvoldoende aandacht heeft besteed aan het gerechtvaardigd belang van de nabestaanden om correct te worden geïnformeerd over de toedracht van het overlijden van zijn vader in de gevangenis van Scheveningen op 6 juni 1945, kort nadat hij door de Canadese autoriteiten was overgedragen aan de Nederlandse autoriteiten.

2. De minister van Justitie reageerde op de klacht van verzoeker bij brief van 21 oktober 2008. De minister liet hierin onder meer weten dat hij niet in staat was een oordeel te

vormen voor zover de klacht zich richt op het handelen van een ambtsvoorganger respectievelijk van onder deze rechtsvoorganger ressorterende ambtenaren in de 70-er jaren. Reden hiervoor was dat de minister stelde geen kennis te hebben van de overwegingen die toentertijd tot dat handelen hadden geleid.

Voor zover de klacht zich richt op de handelwijze van het Ministerie van Justitie vanaf 2004 acht de minister deze niet gegrond, omdat zijn departement zich binnen de door het tijdsverloop beperkte mogelijkheden wel degelijk had ingespannen om verzoeker adequaat te informeren over de toedracht van het overlijden van zijn vader.

Ook liet de minister weten dat het Ministerie van Justitie verzoeker naar aanleiding van diens brief van 10 februari 2004 in de gelegenheid heeft gesteld om alle op het ministerie aanwezige documenten over de dood van zijn vader in juni 1945 in te zien. Verzoeker heeft toen alleen niet van alle documenten een fotokopie mogen maken, aldus de minister.

Verder liet de minister weten dat ambtenaren van het ministerie in 1970 wel op de hoogte waren van het bestaan van het rapport Van Tuyl van Serooskerken, maar niet beschikten over een exemplaar van het rapport, niet wisten in welk - kennelijk geheim - archief het rapport zich bevond en ook niet anderszins op de hoogte waren van de inhoud ervan. Ook liet de minister weten dat uit aantekeningen was gebleken dat in 1971 - vergeefs - was geprobeerd het rapport Van Tuyl van Serooskerken te traceren.

De minister voegde hieraan toe dat het rapport pas na 1970 boven tafel was gekomen. Indien het rapport al in 1970 voorhanden was geweest, zou waarschijnlijk verzoekers moeder eind juli 1970 een meer inhoudelijk antwoord op haar brief hebben gekregen, aldus de minister.

Over het volgens de minister van Justitie door verzoeker gewenste 'geschiedkundig oordeel' merkte de minister op dat hij hieronder verstond: 'het vormen van een oordeel over een gebeurtenis in het verleden, waarbij minutieus wordt onderzocht welke beweegredenen ten grondslag hebben gelegen aan dat oordeel'.

De minister achtte zich niet in staat om een oordeel te geven over de handelwijze van zijn ambtsvoorgangers(s) respectievelijk de betrokken ambtenaren van het Ministerie van Justitie in deze kwestie in met name het begin van de 70-er jaren van de vorige eeuw omdat geen duidelijkheid viel te verkrijgen over de overwegingen die destijds tot dat handelen hadden geleid.

3. In reactie hierop liet verzoeker bij brief van 11 november 2008 weten het gezien de ambtelijke verhoudingen onbestaanbaar te achten dat een kennelijk geheim rapport zelfs voor een staatssecretaris of minister ontoegankelijk zou zijn geweest en dat naar zijn mening de minister van Justitie zich dan ook niet van een oordeel had mogen onthouden omdat hij niet bevoegd zou zijn om een bepaald document in te zien, terwijl dat document onder zijn ministerie valt.

Verder benadrukte verzoeker nog eens dat het handelen van zijn ouders in het verleden

en hun verwerpelijke gedachtegoed de overheid niet ontheft van de verplichting om fundamentele mensenrechten na te leven. Tenslotte verzocht verzoeker de Nationale ombudsman om zijn positie aan te wenden om hem, verzoeker, alsnog inzage te laten verkrijgen in alle tot dusver voor hem achtergehouden documenten die betrekking hebben op het overlijden van zijn vader en het onvoldoende informeren van zijn moeder in de jaren daaropvolgend.

4. In reactie hierop liet de minister van Justitie op 4 februari 2009 nogmaals weten dat het Ministerie van Justitie verzoeker adequaat en volledig had ingelicht en alle stukken die op het departement aanwezig waren zonder terughoudendheid had laten inzien. Slechts van een relatief klein aantal stukken was het verzoeker op grond van artikel 11 van de Wet openbaarheid bestuur (Wob) niet toegestaan om kopieën te maken. Het ging daarbij om stukken met het karakter van intern beraad. Verzoeker had tegen deze weigering een procedure aanhangig gemaakt bij de rechtbank te Utrecht. Deze rechtbank had op 9 februari 2006 uitspraak gedaan. De minister van Justitie achtte in dit verband de Nationale ombudsman niet bevoegd zich uit te laten over het aspect waarover de rechter reeds had geoordeeld.

Ten aanzien van het verstrekken van informatie medio 1970 aan verzoekers moeder benadrukte de minister dat aannemelijk was dat zijn toenmalige ambtsvoorganger rond 1950 kennis zal hebben gehad van de inhoud van het rapport Van Tuyl van Serooskerken maar dat dit rapport daarna uit het zicht zal zijn geraakt. Uit de ambtelijke notitie op een mantel van een minuutformulier van 22 maart 1971 bleek immers dat het rapport ten tijde van het verzoek van de moeder van betrokkene nog niet was teruggevonden, aldus de minister.

5. Verzoeker liet de Nationale ombudsman bij e-mail van 17 februari 2009 weten onverminderd teleurgesteld te zijn over de reacties van de minister van Justitie, maar verder geen behoefte te hebben aan het herhalen van zijn standpunten.

II. Beoordeling

6a. Het redelijkheidsvereiste houdt in dat bestuursorganen de in het geding zijnde belangen tegen elkaar afwegen en dat de uitkomst hiervan niet onredelijk is.

Dit vereiste impliceert dat de overheid aantoonbare onzorgvuldigheden of nalatigheden erkent ook indien deze in het verre verleden hebben plaatsgevonden.

6b. Het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking houdt in dat overheidsinstanties burgers met het oog op de behartiging van hun belangen actief en desgevraagd van adequate informatie voorzien.

7. Verzoeker, inmiddels 66 jaar oud, was 2 jaar oud toen zijn vader twee dagen na aankomst in de Strafgedangenis van Scheveningen kwam te overlijden. In de

overlijdensakte, opgesteld op de dag van het overlijden, 6 juni 1945, is vastgelegd dat de vermoedelijke doodsoorzaak was: "suicidum schedelfractuur".

De rol van verzoekers vader in Nederland in de periode 1940-1945 en de geruchten die de ronde deden over de behandeling van verzoekers vader tijdens diens kortstondige gevangenschap in de Strafgevangenis Scheveningen, gaf diens nabestaanden reden voor twijfel over de juistheid van de officiële lezing over de omstandigheden waaronder dat overlijden had plaatsgevonden. Verzoekers moeder heeft in dat verband van het begin af aan getracht duidelijkheid te verkrijgen hierover.

Ook bij verzoeker ontstond op enig moment behoefte aan duidelijkheid over de toedracht van het overlijden van zijn vader.

8. In de loop van 1970, inmiddels bijna veertig jaar geleden, vond een briefwisseling plaats tussen verzoekers moeder en de toenmalige staatssecretaris van Justitie. De staatssecretaris liet haar toen onder meer weten dat het ministerie niet over gegevens beschikte die betrekking hadden op het overlijden van haar echtgenoot, anders dan die welke al waren vermeld in het maandblad 'Nederland in Oorlogstijd' van september 1947, uitgegeven door het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie.

Vierendertig jaar later verstrekke de minister van Justitie verzoeker een exemplaar van het in oktober 1950 verschenen rapport Van Tuyll van Serooskerken.

Ongeveer een half jaar later verstrekke de minister van Justitie verzoeker vervolgens een kopie van de briefwisseling uit 1970 tussen het Ministerie van Justitie en zijn moeder.

Verzoeker stelt zich nu op het standpunt dat het Ministerie van Justitie al in 1970 moet hebben beschikt over het rapport Van Tuyll van Serooskerken, althans van het bestaan ervan op de hoogte moet zijn geweest en hierover in de briefwisseling met zijn moeder opzettelijk niet heeft gerept

In reactie hierop liet de minister van Justitie verzoeker in de zomer van 2006 weten dat niet meer was te achterhalen over welke informatie het ministerie in 1970 had beschikt en dat daarom een reconstructie van de exacte gang van zaken niet meer mogelijk was.

De minister voegde hieraan toe zich niet gevoelen te voelen een oordeel te vellen over de handelwijze van de toenmalige staatssecretaris van Justitie of het hem ten dienste staande ambtelijk apparaat. Wel gaf de minister te kennen dat hij op grond van de in 2006 beschikbare informatie waarschijnlijk tot een ander antwoord zou zijn gekomen dan was gegeven in 1970.

9. In het kader van dit onderzoek hebben zowel verzoeker als de Nationale ombudsman inzage gehad in de over deze (en aanverwante) kwestie(s) door het Ministerie van Justitie aangelegde dossiers. Hierbij is onder meer het volgende gebleken.

A. Over de informatieverstrekking begin jaren vijftig

Verzoekers moeder heeft begin jaren vijftig - ondermeer door enkele brieven te richten aan de Koningin - informatie gevraagd over de omstandigheden waaronder haar echtgenoot in juni 1945 was overleden en over de locatie waar hij was begraven.

Zij wilde dat het lichaam van haar echtgenoot zou worden bijgezet in het familiegraf en was met het oog daarop op zoek naar de plaats waar haar echtgenoot lag begraven.

Na een onderzoek in opdracht van de minister van Justitie naar die locatie heeft de toenmalige procureur-generaal bij het gerechtshof Den Haag op 15 november 1951 gesproken met verzoekers moeder. Van dit gesprek is in de dossiers weliswaar geen verslag aangetroffen, maar het is aannemelijk dat verzoekers moeder toen wel is geïnformeerd over de locatie van de begraafplaats.

De wens van verzoekers moeder om vrijgave van het lichaam van haar echtgenoot werd echter niet gehonoreerd. Als reden hiervoor werd gegeven dat haar echtgenoot in de zeer chaotische periode direct na de bevrijding samen met ruim honderddertig andere personen in een gemeenschappelijk graf was terechtgekomen. Omdat in die periode geen hout voorhanden was voor grafkisten, waren al de lichamen zonder kist begraven. Weliswaar was destijds geregistreerd welke personen in het graf waren geplaatst, maar de stoffelijke resten zelf waren niet geregistreerd. Hierdoor was het inmiddels niet meer mogelijk om vast te stellen welke van de ruim honderddertig lichamen in het graf het lichaam was van verzoekers vader. Om die reden kon dan ook geen overdracht van het lichaam aan de familie plaatsvinden.

Uit het dossier is echter ook gebleken dat ook een andere overweging heeft meegespeeld bij de beslissing om het verzoek om vrijgave van het lichaam niet te honoreren. Bij de autoriteiten bestond de vrees dat na overbrenging van het lichaam van verzoekers vader naar een familiegraf dit graf een bedevaartplaats zou worden voor geestverwanten, hetgeen aanleiding zou kunnen geven voor maatschappelijke onrust en ordeverstoringen.

B. Over de informatieverstrekking begin jaren zeventig

In juli 1970 wendde verzoekers moeder zich opnieuw tot het Ministerie van Justitie om meer duidelijkheid te verkrijgen over de omstandigheden waaronder haar echtgenoot inmiddels vijfentwintig jaar eerder was overleden.

De staatssecretaris van Justitie liet haar daarop weten dat het departement niet over andere gegevens beschikte over het overlijden van haar echtgenoot dan die welke al in 1947 waren gepubliceerd.

Het Ministerie van Justitie is in juli 1951 in het bezit gekomen van het rapport Van Tuyll van Serooskerken. Het staat vast dat ambtenaren van het Ministerie van Justitie in 1970

wisten van het bestaan van het rapport Van Tuyll van Serooskerken en dat zij toen - kennelijk vergeefs - hebben getracht dit rapport boven tafel te krijgen.

Het is niet juist dat de staatsecretaris van Justitie in 1970 verzoekers moeder liet weten dat het ministerie op dat moment over geen andere informatie beschikte dan ruim 20 jaar eerder al was gepubliceerd in het maandblad 'Nederland in Oorlogstijd' uitgegeven door het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie (RIOD), terwijl binnen het ministerie bekend was dat het ministerie in 1951 in het bezit was gekomen van het rapport Van Tuyll van Serooskerken.

Het is niet aannemelijk dat de ambtenaren van het ministerie die in 1970 betrokken waren bij de beantwoording van de brief van verzoekers moeder, de toenmalige staatssecretaris van Justitie in het geheel niet hebben geïnformeerd over het bestaan van dat rapport. Door in de brief van 29 juli 1970 aan verzoekers moeder desondanks op geen enkele wijze te refereren aan dat rapport, heeft de staatsecretaris verzoekers moeder welbewust informatie verstrekt die niet overeenkwam met de werkelijkheid.

Dit is niet behoorlijk.

De minister van Justitie liet in zijn reactie van 21 oktober 2008 weten dat in 1970 melding zou zijn gemaakt van het rapport van Tuyll van Serooskerken als dat rapport destijds beschikbaar zou zijn geweest.

De Nationale ombudsman oordeelt dat de huidige minister van Justitie hiermee onvoldoende afstand heeft genomen van de handelwijze van de staatssecretaris in 1970. Immers de minister gaat er hiermee aan voorbij dat het niet beschikbaar zijn van het rapport in 1970 de toenmalige staatssecretaris er niet van had hoeven te weerhouden in de brief aan verzoekers moeder te vermelden dat er wel een rapport bestond of had bestaan maar dat vergeefs was geprobeerd het rapport te traceren.

C. Over de informatieverstrekking vanaf 2004

11. Verzoeker heeft vanaf februari 2004 regelmatig contact gehad met het Ministerie van Justitie over de omstandigheden waaronder zijn vader is overleden en over de informatievoorziening daarover door de Nederlandse overheid. Dit contact heeft ertoe geleid dat de minister van Justitie vanaf april 2004 verzoeker een groot aantal voor diens speurtocht relevante documenten heeft verstrekt, dan wel inzage daarin heeft gegeven. Het staat vast dat de minister van Justitie verzoeker medio augustus 2004 voor het eerst enkele documenten over het overlijden van zijn vader heeft verstrekt. Ook staat vast dat verzoeker in december 2004 meermaals inzage is verstrekt in dossiers van het Ministerie van Justitie over (het overlijden van) zijn vader.

Ook zijn later nog enkele documenten aangetroffen in twee dossiers die geen betrekking hadden op het overlijden van verzoekers vader, doch op de eigendomsrechten van enkele persoonlijke goederen en de pensioenaanspraak van verzoekers moeder. Deze documenten zijn begin december 2004 alsnog aan verzoeker ter beschikking gesteld.

Het staat vast dat in de periode tussen april 2004 en januari 2008, het moment waarop verzoeker zich tot de Nationale ombudsman wendde, de minister van Justitie een veertigtal met het overlijden van verzoekers vader verband houdende documenten aan verzoeker heeft verstrekt. Een aantal hiervan was geanonimiseerd. Ook staat vast dat het ministerie verzoeker inzage heeft verstrekt in een tachtigtal documenten.

Voor wat betreft de hoeveelheid documenten die het Ministerie van Justitie sinds begin 2004 aan verzoeker heeft verstrekt dan wel ter inzage heeft gegeven, oordeelt de Nationale ombudsman dat het ministerie vanaf 2004 zich heeft ingespannen om tegemoet te komen aan verzoekers wens om meer duidelijkheid te verkrijgen.

12. De minister van Justitie heeft echter ook beslist dat een aantal documenten niet aan verzoeker dienden te worden vrijgegeven. Ten aanzien van deze documenten stelde de minister van Justitie zich op het standpunt dat het hier ging om documenten ten behoeve van intern beraad, bevattende persoonlijke beleidsopvattingen van betrokken ambtenaren en dat het op grond van artikel 11 van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) hem niet vrijstond deze te verstrekken (zie Achtergrond). De beslissing van de minister van Justitie om een aantal interne stukken niet vrij te geven en de mate waarin wel vrijgegeven documenten waren geanonimiseerd, heeft verzoeker medio 2005 ter toetsing voorgelegd aan de bestuursrechter.

Deze heeft hierover onder meer bepaald dat de minister van Justitie ten onrechte had nagelaten per afzonderlijk document een afweging te maken tussen de belangen die zich verzetten tegen openbaarmaking van de desbetreffende documenten enerzijds en anderzijds de belangen van verzoeker bij verkrijging ervan. Ook oordeelde de rechtbank dat anonimisering op zich niet onaanvaardbaar was, maar dat de minister van Justitie beter had moeten motiveren waarom bepaalde anonimiserings waren aangebracht.

Met inachtneming van de uitspraak van de rechtbank gaf de minister van Justitie vervolgens bij brief van 23 juni 2006 een nieuwe beslissing over het al dan niet vrijgeven van documenten. Hierin was per afzonderlijk document aangegeven om welke reden verstrekking wel of niet plaatsvond.

Verzoeker heeft deze beslissing niet opnieuw aangevochten.

De Nationale ombudsman zal zich niet uitlaten over het niet verstrekken door de minister van Justitie van bepaalde documenten. Op grond van het bepaalde in artikel 9:22, sub c en d van de Algemene wet bestuursrecht bepaalde, acht hij zich daartoe niet bevoegd nu het aan de bestuursrechter is om hierover te oordelen (zie Achtergrond, onder 2).

13. De Nationale ombudsman ziet aanleiding om op twee punten in de reactie van de minister van Justitie binnen het kader van dit onderzoek nader in te gaan.

De Nationale ombudsman is van oordeel dat de onvindbaarheid van het rapport Van Tuyll van Serooskerken tussen 1951 en 2004 en de onduidelijkheid over het tijdstip en de manier waarop het rapport uiteindelijk weer boven water is gekomen, wijst op tekortschieten op het punt van administratieve nauwkeurigheid bij het Ministerie van Justitie in de periode vóór 1970. In de loop van het onderzoek is komen vast te staan dat het rapport na ontvangst medio 1951 op enig moment op een voor slechts weinigen toegankelijke plaats, ofwel een geheim archief, binnen het ministerie is terecht gekomen. Op zich valt er weinig tegen in te brengen dat een overheidsinstantie informatie die daarvoor in aanmerking komt afschermt door deze informatie op te slaan in een bestand of een archief dat voor slechts een beperkte kring van medewerkers toegankelijk is. De inhoud van dat bestand of archief dient dan echter wel zorgvuldig en centraal te worden geadmistreerd. Daardoor kan worden voorkomen dat in de loop van de tijd de inhoud van dat bestand of archief onbekend is. Dit heeft zich voorgedaan met het rapport Van Tuyll van Serooskerken. Nadat dit rapport in 1951 in het bezit is gekomen van het ministerie van Justitie, kreeg dit rapport op enig moment het predicaat geheim. Doordat toen kennelijk niet is vastgelegd waar het rapport was opgeborgen en tot wie men zich moest richten om eventueel inzage te verkrijgen, was het rapport tussen 1951 en 2004 vervolgens langdurig zoek. Onduidelijk is gebleven wanneer in de periode tussen 1970 en 2004 en hoe het rapport teruggevonden is en kennelijk alsnog in het dossier is gevoegd.

Verder overweegt de Nationale ombudsman het volgende. De minister van Justitie heeft in de briefwisseling met verzoeker meermaals aangegeven niet te kunnen voldoen aan diens wens om - in de woorden van de minister - een geschiedkundig oordeel over de behandeling van gedetineerden in de Scheveningse strafgevangenissen direct na de bevrijding, omdat het de minister van Justitie en ambtenaren van zijn ministerie niet past om zo'n oordeel te geven. Strikt genomen heeft de minister van Justitie hierin gelijk. Toch had het de minister niet misstaan als hij ook op dit punt verzoeker meer open zou zijn tegemoet getreden. De Nationale ombudsman heeft er begrip voor dat verzoeker deze opstelling van de minister van Justitie heeft opgevat als weigering om ruim zestig jaar nadien en na te hebben kennisgenomen van de inhoud van het rapport van Tuyll van Serooskerken begrip te tonen voor de belangen van verzoeker.

SLOTBESCHOUWING

Het in het reine komen met schaduwplekken uit een duister verleden is vaak een lastige opgave. Dat geldt enerzijds voor de rol van de NSB tijdens de Tweede Wereldoorlog, anderzijds ook voor de behandeling van gearresteerde NBS-ers kort na de Tweede Wereldoorlog. Voor Nederland vormde het werk van het toenmalige Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie (RIOD) een belangrijk middel om de schaduwplekken op te helderen. Niet alles is echter opgehelderd.

M. Rost van Tonningen was een prominent lid van de NSB. Twee dagen na zijn overdracht door de Canadezen aan de Nederlandse autoriteiten heeft hij op 6 juni 1945 de dood gevonden in de Strafgewangenis van Scheveningen. De officiële verklaring was

dat verzoekers vader suïcide gepleegd had. De moeder van verzoeker heeft tijdens haar leven getracht te achterhalen wat de toedracht was van het overlijden van verzoekers vader en de plaats waar hij begraven is. In 1970 heeft zij bij de minister van Justitie expliciet gevraagd om informatie over de toedracht rond het overlijden van haar man. De twijfel die bestond over de toedracht in de Strafgevangenis van Scheveningen is toen echter niet opgeklaard.

Voorafgaand aan het overlijden van zijn moeder in 2005 heeft verzoeker alsnog helderheid proberen te krijgen en vanaf 2004 heeft verzoeker daartoe regelmatig contact gehad met het Ministerie van Justitie. Verzoeker heeft zich uitdrukkelijk gedistantieerd van de Nationaalsocialistische denkbeelden van zijn vader en moeder. Hij stelde zich wel op het standpunt dat het verleden van zijn ouders er niet aan in de weg mocht staan dat duidelijkheid werd verkregen over het lot van zijn vader.

In zijn standaardwerk "Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog" schrijft prof. L. de Jong (Deel12. Epiloog, eerste helft) hierover:

"De Canadese Field Security vertoonde zich nauwelijks in de Strafgevangenis; als bewakers waren er BS'ers, hoofdzakelijk uit Scheveningen afkomstig, en marechassees werkzaam. Ernstige mishandelingen waren er van meet af aan schering en inslag: de gevangenen werden er afgeranseld en menigmaal des avonds spiernaakt onder stokslagen naar de 'Centrale' gevoerd waar zij ten pleziere van de BS'ers, de marechassees en door dezen uitgenodigde vrouwen en meisjes moesten rondhuppelen en het Wilhelmus en andere liederen zingen - deden ze dat niet goed genoeg, dan volgden nieuwe ranselpartijen.

Rost, die op 5 juni de Strafgevangenis werd binnengevoerd, werd nog diezelfde avond voor dit spektakel uit zijn cel gehaald. Hij was een gebroken man - in Utrecht had hij een poging tot zelfmoord gedaan. Toen hij de volgende ochtend om zes uur uit zijn cel op de eerste verdieping werd gehaald om samen met andere gevangenen tonnen met uitwerpselen naar buiten te dragen (menigmaal waren gevangenen er met hun hoofd ingeduwd), klom hij plotseling op de balustrade en wierp zich met zijn hoofd omlaag op de vloer van de 'Centrale'; hij stierf ter plekke."

Cruciaal voor kennis over hetgeen zich in de Strafgevangenis van Scheveningen kort na de bevrijding heeft afgespeeld, is een rapport van 17 oktober 1950 van de procureur-fiscaal bij de Bijzondere Raad van Cassatie mr. A.M. Baron van Tuyll van Serooskerken die belast was met het onderzoek omtrent de misstanden in de kampen voor politieke delinquenten, gericht aan de minister van Justitie. In dat rapport staat over het tijdvak van 5 mei tot 22 juli 1945:

"Gedurende dit tijdvak zijn gedetineerden blootgesteld geweest aan uitermate ernstige mishandelingen door de bewakers.

Deze mishandelingen waren niet telkens op zichzelf staande feiten, waarbij een bewaker zich vergreep, doch leverden de uitvoering van een stelselmatig opgezet systeem van terreur op.

Nagenoeg iedere nacht werd in het zogenaamde “vlak” of “centraal” van de gevangenis een voorstelling georganiseerd, waarbij ook bezoekers werden uitgenodigd en de gedetineerden om beurten moesten optreden en op meedogenloze wijze werden mishandeld.

De gedetineerde (M. Rost van Tonningen: N.o.), die eveneens mishandeld is, heeft een einde aan zijn leven gemaakt, gelijk blijkt uit verklaringen der getuigen (X, Y en Z, onder verwijzing naar de inhoud van de bijbehorende processen-verbaal met daarin de getuigenverklaringen, N.o.).”

Aan de beide citaten hiervoor wordt toegevoegd hetgeen op 1 juni 2000 in het TV programma 'Het Zwarte Schaaap' verklaard is door de oud-medewerker van het Rijks Instituut voor Oorlogsdocumentatie A.J. van der Leeuw. Deze stelde dat Rost van Tonningen is "gezelfmoord". (...) "Daarmee bedoelen wij (Van der Leeuw; N.o.) dat hij zodanig behandeld is, dat hij in de zelfmoord gedreven is, ook wanneer het werkelijk zelfmoord was."

De getuigenverklaringen geven ieder op zich en in samenhang gelezen een preciezer en consistent beeld van de voortdurende mishandelingen - in de huidige tijd spreken wij van martelingen - waaraan verzoekers vader is blootgesteld. Ook bevatten de getuigenverklaringen een ooggetuigenverslag van de toedracht van de dood van verzoekers vader. Uit deze getuigenverklaringen komt als beeld naar voren dat de vader van verzoeker het mikpunt was van voortdurende vernederingen, geweld door afranselingen en scheldpartijen. In die situatie heeft verzoekers vader volgens drie getuigen zich van het leven beroofd door over de leuning van de eerste verdieping van de gevangenis waar zijn cel lag voorover naar beneden te springen. Deze drie getuigen hebben verzoekers vader vervolgens levenloos op de grond zien liggen.

In het dossier zijn twee perioden te onderkennen. De eerste periode betreft globaal de naspeuringen van de moeder van verzoeker in het bijzonder in 1970 en vanaf 2004 de periode waarin verzoeker zelf de feiten boven tafel trachtte te krijgen. In de eerste periode was kennelijk relevante informatie beschikbaar, in het bijzonder het hiervoor genoemde rapport van de procureur-fiscaal, doch die is niet boven water gekomen. In de tweede periode na 2004 heeft de minister van Justitie naar vermogen verzoeker van informatie voorzien.

Het is onbevredigend dat kennelijk in 1970 het rapport van de procureur-fiscaal niet beschikbaar was, terwijl zonder dat de minister van Justitie daarvoor enige reden kon opgeven dat rapport wel in 2004 voor verzoeker beschikbaar was.

Deze zaak laat zien dat het primair gaat om het aan het licht brengen van de feiten rond de dood van verzoekers vader. Vervolgens is aan de orde de vraag waarom de moeder van verzoeker niet de juiste informatie over de dood van haar man ontving in 1970, terwijl het rapport uit 1950 daarover belangrijke feiten bevatte. Ten slotte is aan de orde de vraag of de minister van Justitie thans bereid is om ten opzichte van verzoeker te erkennen dat zijn ministerie onvoldoende aandacht heeft besteed aan het gerechtvaardigde belang van de nabestaanden om correct te worden geïnformeerd over

de toedracht van het overlijden van zijn vader in 1945. Deze verschuiving van de vraagstelling markeert het grote belang van het tijdig beschikbaar komen van relevante informatie, ook al is die informatie uitermate pijnlijk.

Bovendien is het begrijpelijk dat verzoeker na alles wat is voorgevallen rond de informatie over zijn vader, nog steeds de overtuiging heeft dat hij niet over alle informatie beschikt. Het kan op zich gerechtvaardigd zijn om op een bepaald moment bepaalde informatie niet naar buiten te brengen (een onderwerp dat inmiddels door de Wet openbaarheid van bestuur geregeld wordt), maar dat brengt wel de plicht mee om daarover open kaart te spelen: de informatie moet - hoewel beschikbaar - expliciet geweigerd worden. In dit geval heeft in 1970 geen expliciete weigering plaatsgevonden doch is informatie eenvoudigweg achtergehouden.

De Nationale ombudsman constateert dat met het naar buiten komen van het rapport van de procureur-fiscaal zoals hiervoor geciteerd uiteindelijk de belangrijkste feiten rond de omstandigheden waaronder de vader van verzoeker in de Strafgevangenis van Scheveningen de dood gevonden heeft in de openbaarheid zijn gekomen. Dat het na 1950 meer dan 50 jaar heeft moeten duren voordat het rapport naar buiten is gebracht, valt te betreuren. Het gaat immers niet alleen om het feit dat de vader van verzoeker als politiek delinquent aangemerkt werd, maar ook om de vraag hoe de Nederlandse autoriteiten kort na de Tweede Wereldoorlog om zijn gegaan met gevangenen.

CONCLUSIE

De klacht over de onderzochte gedraging van het Ministerie van Justitie, is

gegrond ten aanzien van:

- de informatieverstrekking in 1970 vanwege schending van het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking,
- het standpunt van de minister van Justitie daarover in zijn brief van 21 oktober 2008 vanwege schending van het redelijkheidsevereiste.

niet gegrond ten aanzien van:

- de wijze waarop het ministerie van Justitie verzoeker vanaf 2004 van informatie heeft voorzien.

DE NATIONALE OMBUDSMAN,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer

ONDERZOEK

Op 6 januari 2008 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer X te Y, met een klacht over een gedraging van het Ministerie van Justitie.

Op 28 januari 2008 voerden enkele onderzoekers van het Bureau Nationale ombudsman een intakegesprek met verzoeker over diens klacht.

De Nationale ombudsman heeft deze klacht daarna op 3 maart 2008 onder de aandacht gebracht van de minister van Justitie met de vraag of en in hoeverre de minister mogelijkheden zag om tegemoet te komen aan verzoekers behoefte aan meer concrete informatie. Nadat de minister van Justitie had bericht dat hij geen mogelijkheid daartoe aanwezig achtte en verzoeker had laten weten te persisteren, besloot de Nationale ombudsman dat naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de minister van Justitie, een onderzoek moest worden ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de minister van Justitie verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Vervolgens werd verzoeker in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De minister van Justitie deelde mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen.

De reactie van verzoeker gaf aanleiding het verslag op een enkel punt aan te vullen.

INFORMATIEOVERZICHT

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie.

1. Verzoekers brieven van 6 en 8 januari 2008, met bijlagen.
2. Een brief van 25 april 2008 van de minister van Justitie.
3. Een e-mailbericht van 2 mei 2008 van verzoeker.
4. Een niet gedateerde, op 22 juli 2008 door de Nationale ombudsman ontvangen, brief van verzoeker, met bijlagen.
5. Een brief van 21 oktober 2008 van de minister van Justitie met zijn standpunt over de klacht, met bijlagen.
6. Reactie van 11 november 2008 van verzoeker, met bijlagen.
7. Een brief van 4 februari 2009 van de minister van Justitie, met bijlage.

8. Een e-mailbericht van 17 februari 2009 van verzoeker.
9. Een e-mailbericht van 6 juli 2009 van verzoeker, met bijlagen.
10. Inzage van de op deze kwestie betrekking hebbende dossiers van het Ministerie van Justitie door een medewerker van de Nationale ombudsman.

ACHTERGROND

1. Wet openbaarheid van bestuur (Wob)

Artikel 11

"1. In geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, wordt geen informatie verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.

2. Over persoonlijke beleidsopvattingen kan met het oog op een goede en democratische bestuursvoering informatie worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Indien degene die deze opvattingen heeft geuit of zich erachter heeft gesteld, daarmee heeft ingestemd, kan de informatie in tot personen herleidbare vorm worden verstrekt.

3. Met betrekking tot adviezen van een ambtelijke of gemengd samengestelde adviescommissie kan het verstrekken van informatie over de daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen plaatsvinden, indien het voornemen daartoe door het bestuursorgaan dat het rechtstreeks aangaat aan de leden van de adviescommissie voor de aanvang van hun werkzaamheden kenbaar is gemaakt.

4. In afwijking van het eerste lid wordt bij milieu-informatie het belang van de bescherming van de persoonlijke beleidsopvattingen afgewogen tegen het belang van openbaarmaking. Informatie over persoonlijke beleidsopvattingen kan worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Het tweede lid, tweede volzin, is van overeenkomstige toepassing."

2. Algemene wet bestuursrecht (Awb)

Artikel 9:22 sub c en sub d

"De ombudsman is niet bevoegd een onderzoek in te stellen of voort te zetten indien het verzoek betrekking heeft op:

(...)

c. een gedraging waartegen beklag kan worden gedaan of beroep kan worden ingesteld, tenzij die gedraging bestaat uit het niet tijdig nemen van een besluit, of waartegen een beklag- of beroepsprocedure aanhangig is;

d. een gedraging ten aanzien waarvan door een administratieve rechter uitspraak is gedaan; ...".